

Bescherming van het beroepsgeheim van de zorgverlener in opleiding bij gebruik van het SCAFFOLD-ePortfolio

Lisse Van Acker, Simon Verschaeve, Clara Wasiak¹, Eva Lievens

Mei 2022

¹ Correspondentie: Clara.Wasiak@UGent.be.

EXECUTIVE SUMMARY²

Doordat het SCAFFOLD-ePortfolio zich bevindt op de kruising tussen de opleiding en de zorgverlening in de praktijk, moet worden nagegaan of en hoe op een correcte wijze met vertrouwelijke informatie (in het licht van het strafrechtelijk beroepsgeheim) kan worden omgegaan tijdens het gebruik van het SCAFFOLD-ePortfolio.

Het rapport beoogt een antwoord op deze vraag te formuleren aan de hand van drie deelvragen:

1. Hebben zorgverleners in opleiding een beroepsgeheim met betrekking tot de informatie die zij vernemen tijdens het werkplekieren?

Deze vraag moet ontegensprekelijk positief worden beantwoord aangezien de zorgverlener in opleiding, net zoals een erkend beroepsbeoefenaar in de gezondheidszorg, een noodzakelijke vertrouwensfunctie uitoefent ten aanzien van de zorgvrager wanneer hij/zij verantwoordelijkheid draagt en/of betrokken is bij de zorgverlening in de praktijk.

2. Komt dit beroepsgeheim in het gedrang bij het gebruik van het SCAFFOLD-ePortfolio?

Bij gebruik van het SCAFFOLD-ePortfolio, zoals dat redelijkerwijze te verwachten is, bestaat er een risico op de schending van het beroepsgeheim van de zorgverlener in opleiding.

Constitutieve bestanddelen van een schending van het beroepsgeheim			
<i>een geheimplichtige</i>	<i>neemt kennis van een geheim</i>	<i>dat hij bekendmaakt aan een derde</i>	<i>en doet dit opzettelijk</i>
Gelet op het wettelijk monopolie voor het toedienen van zorg, hebben zorgverleners een maatschappelijk erkende noodzakelijke vertrouwensfunctie in hun – semiprofessionele – hoedanigheid als zorgverlener in opleiding op de werkplek.	De gegevens waarvan de zorgverlener in opleiding kennis krijgt tijdens het werkplekieren en binnen de vertrouwensrelatie met de zorgvragers, maken een geheim uit in de zin van artikel 458 Sw.	Het SCAFFOLD-ePortfolio is erop gericht de interactie te stimuleren tussen diverse actoren bij het werkplekieren. Voor zover deze actoren toegang krijgen tot de informatie bewaard in het ePortfolio, vormt dit een bekendmaking van informatie aan derden.	De zorgverlener in opleiding bewaart en deelt informatie wetens en willens en ter ondersteuning van zijn opleiding en volgens de gebruiksrichtlijnen van de opleidingsinstelling.

3. Is er een uitzonderingsgrond voorhanden die deze bekendmaking van vertrouwelijke informatie rechtvaardigt?

De toepasbaarheid van een uitzonderingsgrond op het beroepsgeheim in de context van het SCAFFOLD-ePortfolio is niet voor de hand liggend doordat de informatiedeling

² Deze executive summary vat de belangrijkste conclusies van het rapport samen, en bevat derhalve niet alle details en bronverwijzingen.

voor opleidingsdoeleinden plaatsvindt tussen actoren afkomstig uit de opleidingsinstelling, evenals uit de werkplek.³

Uitzonderingsgronden ter rechtvaardiging van de informatiedeling	
<i>Een wettelijke verplichting of toelating</i>	In de Belgische rechtsorde kon geen wettelijke bepaling worden teruggevonden op basis waarvan het delen van vertrouwelijke informatie voor opleidingsdoeleinden wordt toegelaten.
<i>Het gedeeld beroepsgeheim</i>	Gelet op het verschil tussen de ratio legis van deze rechtsfiguur – ontwikkeld voor het overleg tussen de diverse zorgverleners betrokken bij de zorgverlening aan een welbepaalde zorgvrager – en het doel van het SCAFFOLD-ePortfolio – dat actoren uit zowel de gezondheidszorg als de opleidingsinstelling samenbrengt m.o.o. de kwaliteitsvolle opleiding van de student/stagiair – biedt het gedeeld beroepsgeheim o.i. slechts een gedeeltelijke oplossing. Niet iedere gebruiker van het ePortfolio zal immers onderworpen zijn aan het strafrechtelijk beroepsgeheim. Sommige actoren staan overigens te ver af van de zorgverlening aan de individuele zorgvrager zodat nog moeilijk kan gesproken worden van eenzelfde finaliteit. Ook het belang van de individuele zorgvrager dreigt in bepaalde gevallen naar de achtergrond te verdwijnen.
<i>De instemming van de zorgvrager</i>	Het vragen van instemming aan de zorgvrager lijkt aldus de enige optie ter rechtvaardiging van bepaalde informatiedelingen binnen het SCAFFOLD-ePortfolio. Desondanks blijft ook hier voorzichtigheid zeker aangeraden, des te meer omdat (i) het gebruik van instemming als uitzondering op het beroepsgeheim nog niet eenduidig in de rechtspraak en rechtsleer werd bevestigd en (ii) dat er enkele bedenkingen zijn omtrent de geldigheid van een instemming verleend binnen de context van het SCAFFOLD-ePortfolio. Voornamelijk het risico op een (gepercipieerde) wanverhouding en de onbekwaamheid van bepaalde zorgvragers om hun instemming te geven, vergen dat voldoende aandacht wordt besteed aan de context waarin en de wijze waarop de instemming zal worden verleend.

Gelet op het feit dat geen van de uitzonderingsgronden met voldoende zekerheid een antwoord kan bieden op de nood aan informatiedeling binnen het SCAFFOLD-ePortfolio, moet in eerste instantie worden nagegaan hoe de in- en uitstroom van vertrouwelijke informatie in het SCAFFOLD-ePortfolio zo maximaal mogelijk kan worden beperkt zodat het vertrouwelijk karakter van de informatie wordt gerespecteerd zonder dat de effectieve ondersteuning en kwaliteitsvolle opleiding van de zorgverlener in het gedrang komt. Zo moet per gebruiker van het SCAFFOLD-ePortfolio de inzage in vertrouwelijke informatie worden beperkt tot die taken waarvoor dit onmisbaar is en tot die gegevens die noodzakelijk zijn voor de uitvoering daarvan.

Met dank aan de technologische evoluties in de hedendaagse digitale maatschappij, bestaan er tal van mogelijkheden om dit mogelijk te maken. Ter illustratie kan gedacht worden aan tools voor het automatisch/eenvoudig anonimiseren of pseudonimiseren van gegevens, het signaleren van vertrouwelijke informatie, het beheren van toegangsrechten, en authenticatie- en loggingsystemen.

³ Voor een omschrijving van alle betrokken actoren, zie het rapport “De actoren in het SCAFFOLD-ePortfolio”.